

Kommunedelplan for energi, miljø og klima 2018-2022

Vedtatt i kommunestyret 22.05.2018

Innhold

Innledning.....	3
Status.....	5
Klimafotavtrykk for Altasamfunnet:.....	5
Utslipp fra husholdningsforbruket:.....	6
Kommunale virksomheter:.....	8
Klimatilpasning.....	8
Overordnet strategi, mål, visjon.....	9
Nasjonale føringer.....	9
Nasjonale rammer.....	9
FNs bærekraftsmål.....	10
Overordnede mål.....	10
Kommunal drift:.....	10
Altasamfunnet:.....	10
Etterprøvelse.....	11
Klimaindikatorer.....	11
Internt klimagassregnskap.....	12
Mål og strategi for virksomhetene.....	13

Vedlegg:

- Handlingsplan 2018
 - Tiltaksliste
 - Økonomi
 - Detaljert tiltaksliste
- Klimaregnskap for den kommunale driften 2017
 - Klimaregnskap
 - Klimakostanalysen
 - Klimaindikatorer 2017

Tegninger i planen:

- Forsiden: Marte Klemetsen Misund
- Side 3: Oliver Henrix
- Side 4: Carmen Isaksen
- Side 5: Elise Normann
- Side 10: Marius Mikkelsen
- Side 11: Johannes Nystad

Innledning

For å kunne lykkes med å kutte utslippene av klimagasser må vi skape et lavutslippssamfunn, hvor ressursene utnyttes på en bedre måte enn i dag. Kommunedelplanen for energi, miljø og klima er kommunens verktøy på veien mot lavutslippssamfunnet.

Kommuneplanenes samfunnsdel har satt mål og strategier for Altasamfunnet:

21. Alta vil at aktivitetene våre skal skje innenfor naturens bæreevne, i et rent og trivelig miljø, og med god beredskap for klimaendringer og uønskete hendelser.	a. Arbeide for reduserte klimagassutslipp lokalt gjennom energibesparing og økt bruk av fornybar energi.
b. Arbeide for økt miljø- og klimabevissthet, samt rene og trivelige omgivelser der alle tar ansvar.
c. Sikre aktiv beredskap og god krisehåndtering. |
|---|--|

Som en konkret oppfølging av mål 21 ble oppstart av energi, miljø og klimaplanen vedtatt i den **kommunale planstrategien** 2016-2019. Mål 21, med tilhørende strategier ble på nytt valgt til å bli et prioritert område også i 2018 ifølge Budsjettendrøftingsnotat 2018, punkt 3.2 Rådmannens forslag til prioriteringer for 2018, som ble drøftet i kommunestyret desember 2017.

Kommunedelplanen for energi, miljø og klima er komplimentert av en handlingsdel og et klimaregnskap. Forventningen er at kommunen i denne planen skal medvirke til gjennomgripende endringer i alle områder av Altasamfunnet.

De grunnleggende samfunnsendringene som må til kalles det grønne skiftet. Så mye har begrepet blitt brukt at Språkrådet kåret det til **årets ord** i 2015.

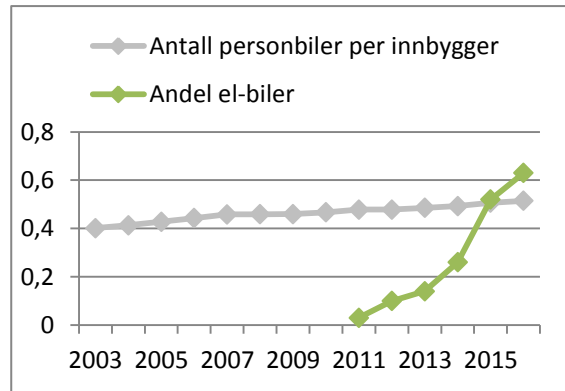
Men hva innebærer egentlig det grønne skiftet?

På internasjonalt nivå innebærer det å inngå gode avtaler om utslippskutt, samt en teknologisk utvikling av grønne løsninger. På et nasjonalt nivå innebærer det planlegging, reguleringer og lovendringer for å stimulere til omlegging til de grønne løsningene.

Kommunens oppgave er å ta i bruk de grønne løsningene. Offentlig sektor har et spesielt **ansvar** for å bidra til økt etterspørsel etter miljøteknologi og for å legge til rette for at innbyggerne kan legge om sine vaner i grønn retning. Dette må gjøres både gjennom en klimavennlig arealplanlegging, og utbygging av en klimavennlig infrastruktur - god tilrettelegging for sykkel, gange og kollektivtrafikk.

Alta kommune er en kommune i vekst. Denne utviklingen fører til økte utslipp, både direkte og indirekte. Så mye som 66% av boligene våre er eneboliger, noe som gjør at også energiforbruket til bolig ligger høyere enn det den ville gjort om kommunen hadde bestått av mer konsentrert bebyggelse med blokker og rekkehus. Alta har også mye spredt bebyggelse og har hatt et økende antall biler per innbygger de siste årene. Andel **el-biler** har også økt, men det er behov for bedre infrastruktur for miljøvennlige kjøretøy.

Overgang til nullutslippskjøretøy er ikke hele løsningen. Etter hvert som antallet biler øker vil vi fortsatt ha et behov for utbygging av infrastruktur, noe som krever store arealer og medfører høye utslipp. Tiltak for å redusere bilbruk, som tilrettelegging for sykkel og gange, gode kollektivtilbud og videokonferanser er viktige i en slik sammenheng.

Det som er bra for klimaet, er ofte også bra for helse, økonomien og miljøet. Nye løsninger kan medføre høyere produktivitet med lave klimagassutslipp og liten belastning på miljøet. Slik blir den samfunnsøkonomiske gevinsten totalt sett stor. Et eksempel på dette er sykkeltiltak: flere som sykler gir bedre folkehelse, miljø- og klimagevinst og samtidig sparte penger, ettersom det koster mindre å bygge sykkel- enn bilveier.

Denne planen skal synliggjøre hvordan Alta kommune i praksis skal oppfylle sitt ansvar for å bidra til det grønne skiftet.

<p>2018</p> <p>Esso diesel og bensin</p>	<p>Men vi trenger noe som virkelig får folk til og kjøpe el bil.</p> <p>Fakta</p> <ul style="list-style-type: none"> - miljøvenlig - ikke skadelig - vis du ikke kan gå sykle eller kjøre kollektiv velg elbil - og man slipper å være redd for miljøet, eller mindre redd 	<p>Soppel</p>
<p>2019 Januar</p> <p>Esso Strøm og energi</p>	<p>Kina er landet som slipper ut mest gass, hvorfor er det noe de gjør som slipper ut mye gass. Kan vi hjelpe og stoppe utslippet av gassen. de produserer mye telefoner og T-Shorter som også blir dratt over hele verden. Det er viktig og produsere mye energi</p>	<p>Butikker har veldig mye plast og det minste de kan gjøre er og skifte til pappir poser. og at kommunen sier at alle butikker er må ha pappir poser</p>
<p>2019 Juli</p> <p>Plast</p> <p>Kast korka i søpla!</p>		<p>vis vi har el båt. Kommer havet til og bli mye mer rent. Fiskene får bedre leve tid.</p> <p>El båt</p>

Status

Klimafotavtrykk for Altasamfunnet:

SSB lagde i utgangspunktet kun offisiell kommunefordelt klimastatistikk fra 1991 til 2009. I 2017 kom det imidlertid ny klimagasstatistikk for 2009 til 2015. Disse tallene er mindre sikre og ikke sammenlignbare med SSBs nedlagte utslipp statistikk serie 08615. Tallene antyder imidlertid at klimagassutslippene har økt betraktelig i perioden 1991-2015.

Utslippskilde	1991	2009	2015	% endring
Alle kilder (SSB 08615)	95,4	109,3	-	-
Alle kilder (statistikk)	83,4	88,6	98,1	17,63
Mobilt klimagassutslipp	52,8	59,0	70,78	34,05
Lokale stasjonære klimagassutslipp	30,6	29,6	27,32	-10,72

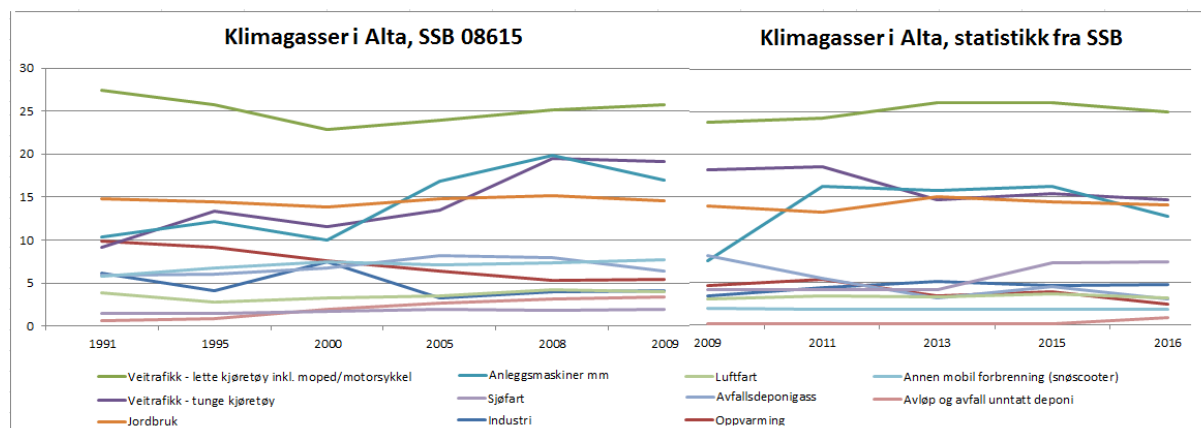
Antall 1000 tonn CO₂-ekvivalenter utslipp fra Altasamfunnet. Flere utslippskilder var ikke tatt med i 2015 statistikken (for eks. utslipp fra fluorgasser, småbåter og div. lette kjøretøy).

Trenden viser at det mobile utslippet har økt mens det stasjonære utslippet har gått ned. Denne nedgangen skyldes i stor grad at man i stor grad har gått bort fra oppvarming med fossilt brennstoff.

I begge utslippsstatistikkene kommer det fram at personbiler/veitrafikken er den største synderen når det kommer til klimagassutslipp lokalt i Alta. Nummer to varierer mellom jordbruk, anleggsmaskiner og tungtrafikk. I 2016 var det sistnevnte som hadde det nest høyeste utslippet av klimagasser.

Passasjerskip (ferger, cruise og hurtigbåter) står for det høyeste totale forbruket av drivstoff, innenfor kategorien «sjøfart».

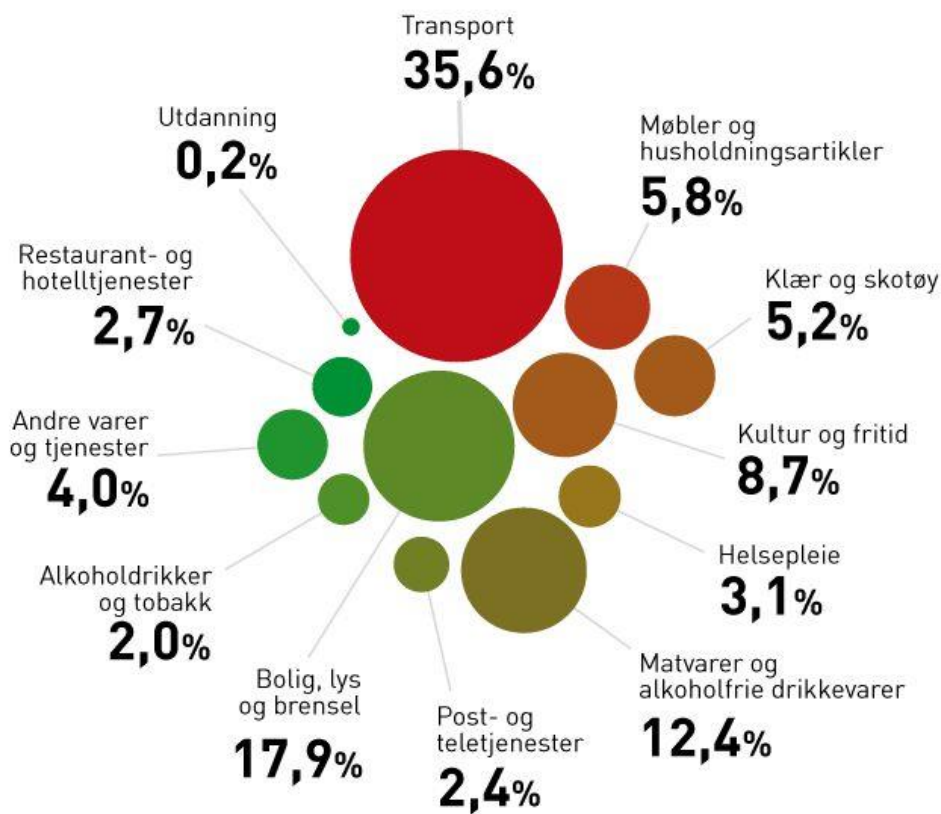
Graf: Antall 1000 tonn CO₂-ekvivalenter utslipp fra Altasamfunnet.

Utslipp fra husholdningsforbruket:

Hoveddelen til Norges klimafotavtrykk ligger i de indirekte utslippene husholdningsforbruket medfører, altså alt vi kjøper inn av varer og tjenester – inklusiv energi og de utslipp dette genererer innenlands og utenlands.

Det som illustreres under er nasjonale gjennomsnittstall da kommunespesifikt forbruksmønster på husholdningsnivå ikke er tilgjengelig. Det er imidlertid store likhetstrekk fra kommune til kommune på hva en gjennomsnittlig husholdning bidrar til.

Én husstand slipper ut 22,3 tonn CO₂

100%= 22,3 tonn

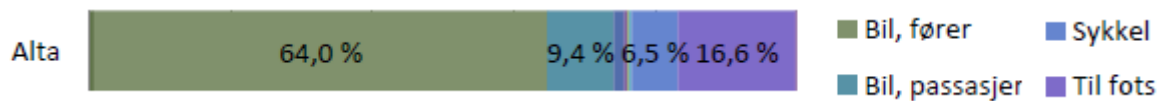
Fargeskalaen viser utslippsintensitet i tonn CO₂ per krone, der grønt indikerer lave utslipp og rødt indikerer høye.

(Steen-Olsen, 2015)¹

¹

Hva kan kommunen gjøre for å påvirke husholdningene?

Den helt klart største utslippskategorien er transport og reiser. I den nasjonale reisevaneundersøkelsen fra 2014 kom det fram at Alta har den høyeste andel som kjører bil i Nord-Norge. Med 9% som bilpassasjerer er bilbrukere totalt på 73,4%.

Her ligger det et stort potensial for å få flere over på sykkel, ved å tilrettelegge med gang- og sykkelstier. Og ved å la innbyggere få teste nye typer sykkel som el-sykler og frakt/box-sykler som kan brukes til å frakte varer eller barn, samt piggdekk for vintersykling. Det jobbes også kontinuerlig med å forbedre kollektivtilbudet.

Sammen med tilrettelegging må det også jobbes med trafikkdempende tiltak som avgiftsparkering i sentrale områder og begrensning av biler rundt skolene.

Dette punktet er også viktig i arealplanlegging sammenheng. Hvis det er ønskelig at flere skal ta i bruk buss og sykkel i hverdagen, er det viktig å begrense avstand mellom befolkningen og tjenester/jobb, slik at det er mulig å ta buss eller sykle imellom. Det må legges opp til at innbyggerne kan bo sentrumsnært, gjennom en god fortetningsplan. En slik plan er en del av det viktige arbeidet med kommuneplanens arealdel.

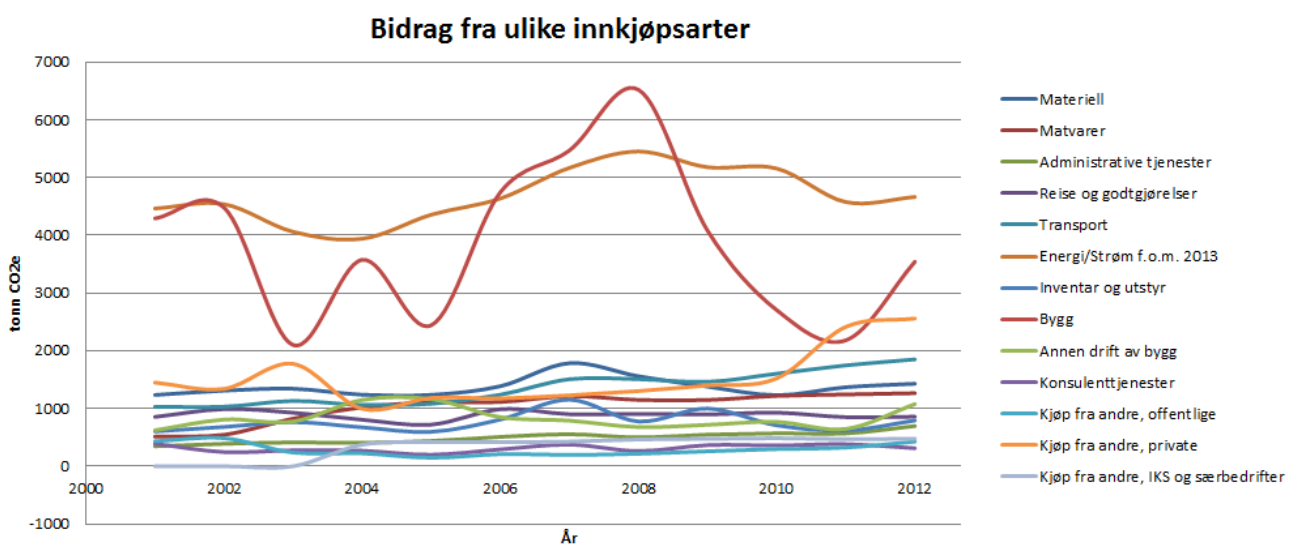
Kommuneplanens arealdel 2011-2030, Fortetningsområde

Ikke bare vil økt sykkel- og bussandel være bra for miljøet, det vil også være god folkehelse samt god økonomi for kommunen, da bilene sliter langt mer på de kommunale veiene, enn sykler.

Kommunale virksomheter:

Tall på tjenestefunksjoner og innkjøp, som er brukt til å beregne klimagassutslippet fra kommunens drift, er innhentet via KOSTRA-systemet til SSB. Begrensningene her er at man benytter grove kategorier av typen «matvareproduksjon». Dermed er man ikke i stand til å skille mellom ulike produkter innen hver kategori. Denne analysen er derfor ment som en innledende analyse av klimafotavtrykk for å identifisere fokusområder for klimagassreduksjon. Klimakostanalysen viser et høyt bidrag fra hovedkategoriene «Energi/strøm» og «Bygg». Bidraget fra energi og strøm var 4662 tCO₂e i 2012. Dette utgjorde 23 % av klimafotavtrykket til kommunal virksomhet i 2012. Bidraget fra bygg har variert kraftig for tiårsperioden. Utslippet fra bygg er knyttet til både nybygg, i form av byggeprosess og materialbruk, samt drift og vedlikehold av bygg.

Graf: Kostratall, Klimakost 2001-2012, Misa nå Asplan Viak

De samme tallene med en annen fordeling tydeliggjør hvor utslippet kommer fra. Her ser vi at de største utslippene kommer fra sektorer som «grunnskolen» og «pleie og omsorg».

Klimatilpasning

Dette temaet blir tatt hånd om i beredskapsplanen, som blir revidert basert på den nylig utførte ROS analysen. Temaet ivaretas også i kommuneplanens arealdel.

Overordnet strategi, mål, visjon

Nasjonale føringer

Revisjon av planer som behandler klima- og energispørsmål skal vurderes minst hvert fjerde år i arbeidet med kommunal planstrategi, jamfør plan- og bygningsloven § 10. Handlingsprogrammet til energi og klimaplaner skal revideres årlig.

Kommunen skal legge statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging til grunn for arbeidet:

- Potensialet for fortetting bør utnyttes før nye utbyggingsområder tas i bruk
- Nye utbyggingsområder bør styres mot sentrumsnære områder
- Tilrettelegging for klima- og miljøvennlige transportformer
- Veksten i persontransporten skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (12.juni 2015) må også etterfølges:

«For å møte overgangen til lavutslippssamfunnet må det legges stor vekt på effektiv arealbruk, og på å samordne arealbruken og transportsystemet. I nye utbyggingsområder for nærings- og boligformål bør muligheter for bruk av spillvarme, jordvarme og sjøvarme utnyttes.»

Nasjonale rammer

- Norge skal fram til 2020 kutte utslippene av klimagasser tilsvarende 30 % av utslippet i 1990
- Norge skal kutte 40 % av sine klimagassutslipp innen 2030 sammenlignet med 1990
- Norge skal være karbonnøytralt senest i 2050

Norge ratifiserte i juni 2016 Paris-avtalen, som tar sikte på å begrense den globale oppvarmingen til maksimalt 1,5 °C.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

I Energi, miljø og klimaplanen vises det spesielt til mål 11 «Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige» og mål 13 «Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem». Disse målene samsvarer med målene i kommuneplanens samfunnsdel nr. 14, 18, 19 og 21.

Oppnåelse av målene vil kreve endring, både i holdninger og handling, både internt i kommunene som virksomhet, politisk og i samfunnet.

Overordnede mål

Kommunal drift:

Alta kommunes mål er at den kommunale driften blir klimanøytral innen 2030. (I henhold til det interne klimagassregnskapet).

Med delmål om en reduksjon på 15% (ref. 2015) innen 2021. (I henhold til det interne klimagassregnskapet).

Alta kommune skal følge opp det nasjonale målet om karbonnøytralitet senest 2050. (I henhold til tallene fra klimakostanalysen).

Altasamfunnet:

Ved 30% reduksjon av tallene fra 1991 blir Altasamfunnets klimafotavtrykk 66 780 tonn CO₂e. I henhold til skogbrukes klimakalkulator kan skogens totale tilvekst minus hogst binde 67 826 tonn CO₂ årlig. Alta kommune vil da oppnå klimanøytralitet. Samtidig som utslippet reduseres, vil det være viktig å bevare den skog-tilstanden og behandlingen, samt trebruken vi har nå.

Etterprøvelse

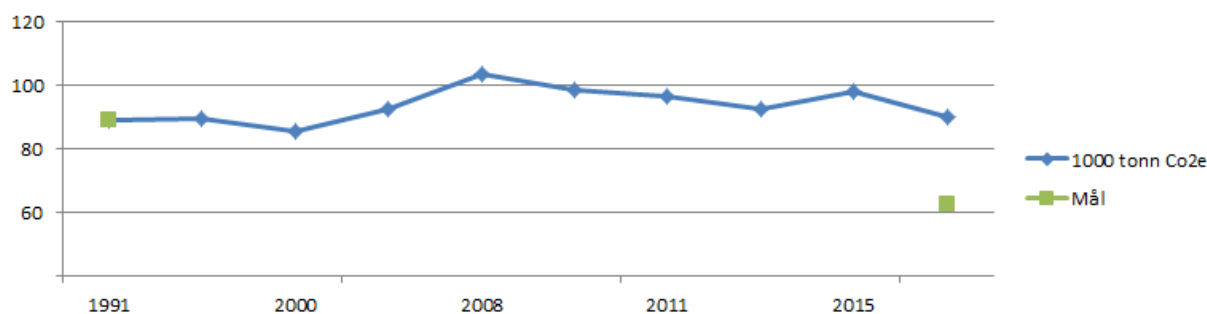
Etterprøvelse:

Altasamfunnet: Hvis det foreligger nye klimatall fra SSB i 2021 skal disse sammenlignes med tallene fra 1991 for å se hvor mye klimagassutslippet fra Altasamfunnet er redusert.

I følge nasjonale mål skal Norge kutte klimagassutslippet med 30% i henhold til 1990 tallene, innen 2020. Dette bør også være målet for Altasamfunnet.

Klimakost: I 2021 skal det anskaffes datatilgang til Asplan Viaks Klimakostanalyse. Det totale utslippet fra den kommunale driften skal være redusert (ref. 2001). Den kommunale driften skal være klimanøytral iht klimakost tallene innen 2050.

Kommunal virksomhet: Det interne klimagassregnskapet skal utføres årlig og det skal forekomme en reduksjon på 15% innen 2021 (ref. 2015). Den kommunale driften skal være klimanøytral iht det interne regnskapet innen 2030.

Graf: Totalt CO2e utslipp for Altasamfunnet

Klimaindikatorer

Da det er vanskelig å lage et tilstrekkelig detaljert klimagassregnskap for kommunen, innfører vi her et sett med klimaindikatorer som det skal rapporteres på årlig i tillegg til klimaregnskapet.

De som er ansvarlige for å måle indikatorene melder inn disse til kommunens miljørådgiver innen 1. mars hvert år, slik at resultatene kan sammenstilles og innarbeides i kommunens årsmelding, sammen med klimaregnskapet. Det første året som rapporteringen skal gjelde for er 2017 (det vil si tall som rapporteres i 2018).

Det skal måles innenfor områdene areal, transport, energi og miljø.

Se vedlegg: «Klimaregnskap for den kommunale driften 2017» for flere detaljer

Internt klimagassregnskap

Forenklet utdrag fra det interne klimagassregnskapet 2017 – kommunal drift:

Kategori	Energi (MWh)	Utslipp (tCO ₂ e)	Utslipp (fordeling)
Transport	1 628,52	410,23	10 %
Stasjonær forbrenning	7 249,74	929,41	23 %
Scope 1 total	8878,258	1339,639	33 %
Fjernvarme	0,00	0,00	0 %
Elektrisitet	16 652,37	2 131,50	52 %
Scope 2 total	16652,365	2131,503	52 %
Flyreiser	-	474,45	12 %
Km. Godtgj.	-	49,55	1 %
Avfall	854,93	94,04	2 %
Scope 3 total	-	618,049	15 %
Total	25 530,62	4 089,19	100 %

Se vedlegg: «Klimaregnskap for den kommunale driften 2017» for flere detaljer

Kommunale tiltak for å nå målet om klimanøytral drift 2030	Besparelse (tCO ₂ e)
• 2025: Alle kommunale tjenestebiler skal være nullutslippsteknologi-kjøretøy	410,23
○ 2021: Halvparten av de kommunale tjenestebilene skal være nullutslippsteknologi-kjøretøy	205,12
○ 2030: Kun km. Godtgjørelse til el- eller hybrid biler	49,55
• 2030: Oljekjeler brukes ikke lengre til spisslast, kun i beredskap	2,66
○ 2020: Oljekjeler brukes ikke lengre til grunnlast	-
• 2030: Kun minimalt utslipp fra fjernvarme hva kommunal oppvarming angår	3058,25
○ 2018: Energispareprosjekt for kommunale bygg*	1000,00
○ 2030: Opprinnelsesgaranti kjøpes for det resterende elektrisitetsforbruket	2058,25
• 2030: Økning av antall videokonferanser, nedgang i antall flyreiser	200
• 2030: Økt sortering – mindre restavfall til forbrenning	50
• Resterende ca 300 tCO ₂ - gjennomføres som lokale tiltak	318,5
Total i 2030 - klimanøytral	4089,19

*Korrekt tall vil være tilgjengelig etter detaljert kartlegging av de kommunale byggene

Mål og strategi for virksomhetene

Mål	Strategi
<p>Bygg</p> <p><i>Alta kommune har som mål å styre våre anlegg ved montering av moderne teknologi, samt bevisstgjøring av byggets brukere</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Redusere energiforbruket i bygg ○ Økt bruk av lavutslippsmaterialer ○ Fase ut oljetanker ○ Øke standard/policy for nye bygg ○ Holde driftspersonalet oppdatert på kompetanse
<p>Innkjøp</p> <p><i>Alta kommune følger de lover og regler som er satt for offentlige anskaffelser og etterstreber miljøkrav der det er hensiktsmessig</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Redusere utslipp fra reise ○ I økende grad bruke krav til miljøsertifisering (FSC etc) ○ Miljøbelastning knyttet til transport skal inngå i beslutningsgrunnlaget
<p>Landbruk</p> <p><i>Landbruket vil at kommunen skal bevare sitt grønne særpreg som bærekraftig drift av skog og jordbruk gir</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Unngå utslipp fra gjødsel og sprøytemiddel i jordbruket ○ Øke planting og bruk av tre ○ Redusere omdisponering av produktive skogarealer, især barskogarealer
<p>Samferdsel</p> <p><i>Dempe vekst i biltrafikken – via kombinasjon av trafikkdempende tiltak og tiltak som stimulerer miljøvennlig transport</i></p> <p><i>Delmål: Veksten i biltrafikken skal ikke overstige befolkningsveksten</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Redusere bilbruk i og til sentrum – «de korte turene» ○ Tilrettelegge for kollektiv, sykkel og gåing ○ Tilrettelegge for at fly og båttrafikk på sikt skal over på mer miljøvennlige energikilder
<p>Areal</p> <p><i>Konsentrert by- og tettstedsutvikling</i></p> <p><i>Delmål: 95 % av utbygging skal gjøres ved eksisterende sosial infrastruktur</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Redusere avstand mellom befolkning og tjenester/jobb ○ Legge til rette for at denne avstanden kan gjøres med kollektiv, sykkel eller gåing ○ Unngå omregulering/nedbygging av grønnstruktur, dyrka og dyrkbar jord
<p>Vann og avløp</p> <p><i>Sikre tilfredsstillende avløps og avfallshåndtering i hele kommunen</i></p> <p><i>Kommunen skal sikre forsyning av rent drikkevann, uten helseskadelig forurensning</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Videre utbygging av renselanlegg ○ Utbygging av kommunale avløpsanlegg ○ Utskifting og rehabilitering av vann og avløpsledninger og kummer ○ Separering av vann og avløp i kummer ○ Reduksjon av lekkasjer ○ Vannkilder og deres vanntilsigsområder skal beskyttes mot forurensning ○ Overvåking av vannkvaliteten
<p>Klima og miljø</p> <p><i>Alta kommunes mål er at den kommunale driften blir klimanøytral innen 2030</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Plan for el-kjøretøy ○ Søke på klimasatsmidler ○ Formidling av temaet internt og til altasamfunnet